

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

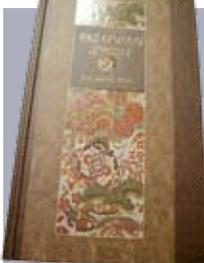
● NO.16 (3328) ●

● ЧАЦВЕР, 25 КРАСАВІКА, 2013

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Вясна. Пара вяртацца...
Дзелавое супрацоўніцтва беларусаў Новасібірска і адміністрацыі Заводскага раёна Мінска перарасло ў моцнае сяброўства **Стар. 2**

Пекін, Шанхай, Харбін, Далян...
У Мінску адбылася прэзентацыя анталогіі “Пад крыламі Дракона”. **Стар. 3**

Не згаснуць нашы зоркі
Шмат талентаў сабрала традыцыйнае свята “Ад Палесся да Сібіры нясіце, буслы, вясну!” **Стар. 4**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Прыгажуня-Ляля ў Кішынёве

Пра тое, як вучні беларускай нядзельнай школы ў Малдове гукалі вясну

Жывучы ў Малдове, мы радуемся цяплу ў прыродзе крыху раней, чым суайчыннікі ў Беларусі. Ды сёлета і ў нас вясна запазнілася, таму мы з дзецьмі задумалі па беларускай традыцыі пагукаць яе. Марылі зрабіць светлае свята з дзіцячым смехам, радасцю і веселасцю, але і асноўны сэнс Гукання вясны збераглі — хацелася шчыра дапамагчы багіні вясны Лялі ўзысці на законны прыродны пасад. Таму і выяўлялі мы нашы самыя лепшыя пачуцці да яе. Ведаю: цяпер у Беларусі Гуканне вясны звычайна ладзяць ў канцы сакавіка, але наша дзея, так сталася, супала з вялікім святам Дабравешчання. Дарэчы, у народзе яно мае і прадаўніа карані, і прыходам вясны лічылася менавіта 7 красавіка. Спрадзевку беларусы казалі: “На Дабравешчанне вясна зіму адольвае” ці “Да Дабравешчання зіму не лай ды сані трымай”.

Сцэнар арганічна перацёк з маіх думак на паперу, а беларускамоўныя ролі пісаліся з улікам здольнасцяў вучняў. У інтэрактыўным нашым спектаклі-абрадзе “Гуканне вясны” былі выдатныя гукальшчыкі вясны, “прыгажуня”-Лясун з намерам

На свяце ў Кішынёве знайшлося месца гукальнікам вясны, багіні Лялі, Лесуну і Марэне

ніколі не пускаць да нас вясну: яго паслаў бог беларускай зімы Зюзя. І, натуральна, прыйшла на свята і сама прыгажуня Ляля.

Мае вучні адказна ўзяліся за справу, і ўсе задумкі ў жыццё. Тэксты роляў, песні-вяснянкі, тэматычныя вершы гучалі толькі па-беларуску. Пад аўтэнтычную музыку развучылі абрадавыя карагоды ды танцы, “адаптаваўшы” іх да сучаснасці. Было амаль сакральнае Гукальнае Дрэ-

ва, галінкі вярбы, мноства птушчак-сувеніраў, выдатныя касцюмы... Асабліва шмат эмоцый як у дзяцей, так і ў бацькоў выклікала жудасная баба Марэна. Дарэчы, мала хто з беларускай суполкі і ведаў, што ў міфалогіі нашай ёсць такі дух, які ўзімку пануе з Марозам над зямлёй і людзьмі. Марэна атрымалася ў нас статнай ды ўладарнай — эх, нават шкада было яе спальваць, ды абрад патрабуе ахвяр! Дзеці, вядома ж, хва-

ляваліся: гасцей на свята ў Дэпартаменце міжэтнічных адносін сабралася шмат. Гледачамі спектакля-абрады сталі нашы суайчыннікі ў Малдове, супрацоўнікі беларускага Пасольства ў Кішынёве, прадстаўнікі Бюро міжэтнічных адносін Малдовы, а таксама сябры з рускай, украінскай, эстонскай, грузінскай ды іншых этнасуполак краіны. Думаю, усім было цікава. А кульмінацый абраду, гэтым ачышчэннем усеагульным

ад надакучлівай зімы стала спальванне Марэны ў двары будынка, куды ўсе і выйшлі. І дружна з дзеткамі спявалі па-беларуску песні-вяснянкі: мы падрыхтавалі словы на лістках паперы. А потым пад працяглы гук-спеў “Ту-у-у” ўсе падкідвалі ў неба папярочных жаўрукоў, якіх падарыла прыгажуня-Ляля. Бачылі б вы, колькі радасці і ўсмешак было пасля гэтай дзеі нават у дарослых, ужо не кажу пра дзяцей! Старшыня Асамблеі наро-

даў Малдовы Вольга Ганчарова прызналася, што нарэшце зразумела, чаму так доўга ў Малдове няма прыходу сапраўднай вясны, хоць Масленіца даўно мінула: “Мабыць, справа была ў тым, што беларусы яе яшчэ не гукалі!”

Як узнагароду “за вясну” і пазітыўныя эмоцыі ўсе ўдзельнікі спектакля-абрады атрымалі ганаровыя граматы, падарункі, пачастункі ад савета Беларускай абшчыны ў Малдове, падзяку Пасольства Беларусі — і безліч цёплых слоў ад гасцей свята. Я ж хачу назваць імяны стараных маіх вучняў-артыстаў, якія ўдалечыні ад Беларусі далучаюцца да беларускіх традыцый і прадаўжаюць іх. Гэта Альбіна Анфінагенава, сястрычкі Арына і Эвеліна Афценіе, Аліса Батура, Юна Дауд, браты Цімафей і Артур Мазуры, Уладзімір Мацукоў, брат і сястра Аляксеі і Вольга Тайнікі. Дзякуй вам за тое, што добра вясну пагукалі, мае юныя сябры!

Шчыра спадзяюся, што і суайчыннікам у іншых краінах наш досвед спатрэбіцца. Мы — гатовы да ўзаемадзейнення.

Ганна Мазур-Вайняровіч, кіраўнік Беларускай нядзельнай школы ў Кішынёве, намеснік старшыні Беларускай абшчыны ў Малдове

РАДНЯ

З Быхаўшчыны — у космас

Нашы суайчыннікі ў Севастопалі падрыхтавалі цікавую радыёперадачу пра беларускія сляды ў космасе

Іван Ждановіч

Напярэдадні Дня касманаўтыкі ў севастопальскім радыёэфіры прагучаў чарговы, шосты па ліку выпуск праграмы “Крыніца”. Яе, нагадаем, рыхтуюць актывісты Севастопальскага таварыства “Беларусь”, найперш Ала Гарэлікава і Людміла Малько, а ў студыі працуюць Зінаіда Падарожняя і Валерый Каз’янін. Спадарыня

Ала даслала нам у рэдакцыю сцэнарый: маўляў, паглядзіце, можа знойдзеце што цікавае для газеты.

Сам досвед “эфірнай” працы беларускай суполкі заслугоўвае ўвагі. Нашы землякі згадалі пра подзвіг Юрыя Гагарына, і што ўжо з 1962 года 12 красавіка адзначаўся ў СССР Дзень касманаўтыкі, а з 2011-га гэта — Міжнародны дзень палёту чалавека ў космас.

Расказваючы пра этапы “вялікага шляху”, аўтары сцэнарыя слухна заўважаюць: сваю старонку ў гісторыю касманаўтыкі ўпісалі і нашы землякі. Першым на Бацькаўшчыну з арбіты паглядзеў Пётр Клімук, які родам з вёскі Камароўка (цяпер Тамашоўка), што ў Брэсцкім раёне. Дарэчы, адбылося тое 18 снежня 1973 года: сёлета юбілей. Увогуле Клімук тройчы быў у космасе, ён двойчы Герой

Савецкага Саюза, цяпер працуе ў пасольстве Беларусі ў Расіі, шмат гадоў удзельнічае ён у рабоце Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Расіі”.

У 1978 годзе на арбітальнай станцыі “Салют-6” адначасова працавалі два нашы землякі — Пётр Клімук і Уладзімір Кавалёнак: ён родам з вёскі Белае Крупскага раёна Міншчыны. Уладзімір Васільевіч таксама тройчы лётаў у

Антон Шкаплераў — беларус

космас, двойчы Герой Савецкага Саюза, прэзідэнт Федэрацыі касманаўтыкі Расіі. → **Стар. 3**

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Вясна. Пара вяртацца...

Дзелавое супрацоўніцтва беларусаў Новасібірска і адміністрацыі Заводскага раёна Мінска перарасло ў моцнае сяброўства

Іван Іванаў

У чарговы раз у рэдакцыі “Голасу Радзімы” гасцявалі суайчыннікі з Новасібірска Аляксандр Лагуценка і Людміла Шчаслівенка — актывісты Беларускага культурна-асветніцкага цэнтра ў імя святой Еўфрасінні Полацкай. Яны былі запрошаны на святкаванне 75-годдзя Заводскага раёна сталіцы, з адміністрацыяй якога не проста супрацоўнічаюць — моцна сябруюць. Расказвалі: і ў юбілейнай відэапрэзентацыі раёна, што ладзілася на вялікім экране пры ўнівермагу “Беларусь”, тая “сяброўская рэальнасць” была прыгожа адлюстравана. “Вясной так хораша вярнуцца на зямлю бацькоў! — не хавала эмоцый спадарыня Людміла. — Зямля ажывае, птушкі прылятаюць — і мы нібы з далёкага выраю вяртаемся. І такое пачуццё: быццам — не позна яшчэ, і шмат можна паспець зрабіць, растварыцца ў любові да гэтай зямлі, да родных людзей... Гасцявалі на выхадныя ў родзічаў, у дарагой мне вёсцы Скепня Жлобінскага раёна — так добра з імі: бо родныя душы! А як цёпла сустракаюць нас сябры з адміністрацыі Заводскага раёна

Мінска! Яшчэ трапілі на юбілей спадарыні Лідзіі, жонкі музыкі Дзмітрыя Ровенскага, кіраўніка гурта “Дударыкі”: усе яны нашы сябры. І з Надзейкай зноў сустрачацца — таксама шчасце!”

Надзейка — гэта Надзея Дрыла, мая калега, з якой мы зімой сустракаліся з новасібірскімі суайчыннікамі ў Мінску. У знак сяброўства, падзякі за публікацыю Людміла прывезла мінчанцы прыгожую кружку. Прачытаўшы артыкул, Шчаслівенцы пазваніла Алена Турлай, яе знаёмая з Новасібірска-

ка — падзялілася ўспамінамі пра беларускую радню, расказала пра жаданне знайсці родзічаў на Пастаўшчыне. Той “запыт” Людміла пераправіла ў “Голас Радзімы”. І наша рэдакцыя дапамагла звязаць даўно абарваныя сваяцкія ніткі: у Алены, маці якой з роду Шурпікаў, знайшліся родзічы ў Пастаўскім раёне! У хуткім часе яна пры-

едзе да іх у гасці — можа, і білет ужо набыла. Пра тое мы раскажам асобна.

За час гасцявання ў Беларусі Аляксандр і Людміла атрымалі дыплом і прыгожую кашулю-вышыванку ў Апараче ўпаўнаважанага — ушанаваны за плённую працу з Заводскім раёнам. Зрабілі яшчэ адну важную справу: “прабілі” гастролі ў Новасібірскія цымбалістаў з 13-й школы Першамайскага раёна. Пішу ў нумар гэты тэкст — а юныя мінчане ўжо выступаюць, пэўна, на Міжнародным беларускім музычным фэсце-конкурсе “Карагод сяброў”. Вось так і пачынаюцца сяброўства, новыя кантакты.

Вестак ад новасібірскіх сяброў у рэдакцыйнай электроннай скрыні пакуль няма: яны ў вялікіх клопатах. Затое пра гасцяванне ў Беларусі, святкаванне юбілею раёна ў Палацы культуры МАЗа і ў Новасібірску Дня яднання народаў Беларусі і Расіі яны падрабязна расказалі, са здымкамі, на сайце. А на першай старонцы яго вісіць вялікая аб’ява: “Беларускі культурна-асветніцкі цэнтр запрашае ўсіх на заключны гала-канцэрт Міжнароднага фэсту-конкурсу “Карагод сяброў”. То — хай у вас усё

Людміла Шчаслівенка прывезла падарунак сяброўцы Надзеі Дрыла ладзіцца, землякі!

СТЫЛЬ ЖЫЦЦЯ

Сябры, браты і пабрацімы

Пад дэвізам “У дружбы няма межаў” праходзілі шматлікія імпрэзы Дня беларускай культуры ў расійскім Івангарадзе

Паглядзіце на карту — пабачыце: расійскі Івангарад і эстонская Нарва аддзелены дзяржаўнымі межамі і ракой Нарвай. Але мост Дружбы злучае прырэчныя гарады, дзве краіны, іх творчыя гурты. Да таго ж гэта гарады-пабрацімы. І ўжо два гады нарвская беларуская суполка “Сябры” супрацоўнічае з творчымі калектывамі, якія працуюць пры Івангарадскім цэнтры культуры і вольнага часу.

Нагадаю, як пачыналася тое сяброўства. 30 красавіка ў 2011-м ансамбль казацкай песні “Вольніца” з Івангарода з поспехам выступіў у нашым гарадскім Палацы культуры “Ругадзіў”. Гэта было прыгожае свята гарадоў-пабрацімаў, якое ладзілі мы, нарвскія беларусы. Там жа ўсе захапіліся і выканальніцкім майстэрствам гасцей-артыстаў з ансамбля “Спадчына”: па назве відаць, што гурт беларускі. Ён спецыяльна прыязджаў з Барысава, яшчэ аднаго горада-пабраціма Нарвы.

Тая першая творчая сустрэча мела працяг. Летась па запрашэнні мэры Івангарода “Сябры” гасцявалі ды выступалі на ўрачыстасці з нагоды юбілею горада.

І вось мы зноў пабывалі ў расійскіх сяброў. Гасцей-бела-

города Йыхві. Прызнацца, мы вельмі ганарымся такой таленавітай зямлячкай. Яе чароўны голас нікога не пакінуў абыякавым, родныя нам песні “Мой родны кут”, “Рэха жураўлінае” ў многіх кранулі сэрцы, выклікалі слёзы замілавання.

Выступае ансамбль беларускай песні таварыства “Сябры”

русаў з Эстоніі сустрэлі хлебам-соллю, у Цэнтры культуры і вольнага часу выступіў гурт беларускай песні таварыства “Сябры” і Зінаіда Клыга, старшыня беларускай суполкі “БЭЗ”

Мы ж грунтоўна падрыхтаваліся, каб шырэй расказаць расійскім братам пра Бацькаўшчыну. Акрамя вялікай музычнай праграмы, у якой гучалі народныя і папулярныя сучасныя

беларускія песні, былі вершы, віктарыны, беларускія гульні і танцы. Мы нават відэафільм пра Беларусь змаглі паказаць. У вестыбюлі цэнтра Ганна Пярсіцкая, майстрыха-вышывальшчыца, актывістка суполкі “Сябры”, парадавала ўсіх выставай сваіх чудаўных твораў. Гожым працягам такой прэзентацыі Беларусі стала выступленне творчых гуртоў Цэнтры культуры і вольнага часу.

Ад сяброў з Івангарода на заканчэнне творчай сустрэчы мы пачулі шмат добрых слоў, былі таксама падарункі і мора апладысментаў. Вырашылі: такая “мадэль узаемадзеяння” будзе мець развіццё. На лета плануем сумесныя выступленні на Днях Нарвы і Івангарода. “Сябрам” вельмі прыемна, што ў нас ёсць яшчэ такія магчымасці, каб паказаць таленты, выказаць сваю любоў да Беларусі і яе культуры.

Людміла Аннус, старшыня Беларускага таварыства “Сябры”, Эстонія

ПРЫЗНАННЕ

Даследчык наасфернай эканомікі

Іна Ганчаровіч

Вышэйшай узнагародай Еўрапейскай навукова-прамысловай палаты ўшанаваны акадэмік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Пётр Нікіценка. Нядаўна на пасяджэнні бюро Прэзідыума НАН яму былі ўручаны залаты медаль і Еўрапейскі дыплом якасці.

Пётр Георгіевіч — вядомы вучоны-эканаміст, у 2001 годзе стаў лаўрэатам прэміі акадэміі навук Беларусі, Украіны і Малдовы. Ён аўтар больш чым 250 навуковых прац у галіне нацыянальнай бяспекі, дзяржкіравання і будаўніцтва, навукова-тэхнічнага і інвацыійнага развіцця.

Як расказала прэс-сакратар НАН Беларусі Наталля Марцэлева, узнагарода — высокая ступень прызнання работ навукоўца. Адбор кандыдатаў робяць незалежныя эксперты. А Еўрапейская навукова-прамыслова палата ўшаноўвае медалямі вартых асоб, незалежна ад таго, у якой краіне яны жывуць. Асноўнае, на што звяртаецца ўвага, — высокі прафесіяналізм лаўрэата, яго адказнае стаўленне да працы і грамадства. Для таго, каб атрымаць дыплом, неабходна быць намінаваным на ўзнагароду адной з вядучых устаноў або асобай, якая раней ужо атрымала медаль.

Сёлета Пётр Нікіценка адзначыў 70-гадовы юбілей: нарадзіў-

Акадэмік Пётр Нікіценка

ся ў вёсцы Жыгалава Віцебскага раёна ў ваенным 1943-м. Пасля заканчэння Беларускага інстытута народнай гаспадаркі быў на камсамольскай, партыйнай і савецкай рабоце, на кіруючых пасадах у галіне адукацыі. З 1995-га ён — дырэктар Мінскага міжнароднага адукацыйнага цэнтра, у 1998—2010 гадах — дырэктар Інстытута эканомікі НАН Беларусі, з 2010-га — саветнік Прэзідыума НАН. Вучоны даследуе праблемы назапашвання і эфектыўнасці грамадскага ўзнаўлення, гледзячы на гэтыя працэсы з пазіцыі эканамічнай узаемасувязі прыроды, чалавека і грамадства. Спецыялісты лічаць: яго працы — грунтоўны ўклад у распрацоўку тэорыі, метадалогіі і метадыкі ўстойлівага развіцця.

Яшчэ адна заслуга Пятра Нікіценкі: ён распрацаваў эканоміка-матэматычную макрамадэль грамадскага ўзнаўлення, якая мае наасферную арыентацыю.

РАДНЯ

З Быхаўшчыны — у космас

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Летась, мы ведаем, паляцеў у космас камандзірам экіпажа касмічнага карабля “Саюз ТМА-06М”, які сёлета паспяхова вярнуўся на Зямлю, ураджэнец горада Чэрвеня Мінскай вобласці Алег Навіцкі. Наша газета, дарэчы, сёлета расказвала як пра самога касманаўта, так і пра яго маці, Валянціну Эдуардаўну. А стваральнікі перадачы паведамілі радыёслухачам і пра іншых касманаўтаў, якія маюць беларускія родавыя карані. Вядома ж, гэта першая ў свеце жанчына-касманаўт, Герой Савецкага Саюза Валянціна Церашкова. Хоць яна і нарадзілася ў Яраслаўскай вобласці Расіі, аднак у сялянскай сям’і выхадцаў з Беларусі. “Бацька яе — Церашкоў Уладзімір Аксёнавіч, родам з вёскі Выйла Бялыніцкага раёна Магілёўскай вобласці, а маці, Алена Фёдарэўна — з вёскі Ерамеёўшчына Дубровенскага раёна Віцебскай вобласці”, — чытаем у сцэнарыі. Далей прыводзяцца ўспаміны касманаўткі пра тое, што ў дзяцінстве яна размаўляла па-беларуску, і таму ў расійскай школе ў яе “былі праблемы з моваю”. У кнізе “Мы — беларусы”, выдадзенай у 2003-м у Мінску, можна знайсці ўспаміны Валянціны Церашковай пра яе бабулю, якая размаўляла толькі па-беларуску, як пелі ў іх сям’і пад гармонік “Ой, Лявоніху Лявоніху любіў, Лявонісе чаравічкі купіў...”. Увогуле ў сям’і Церашковых любілі ўсё, што звязана з Беларуссю, згадвалі загінулых тут у гады вайны многіх родзічаў. Сама ж Валянціна Церашкова шмат гадоў сябрала з Пятром Машэравым, першым сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі.

Здымак з космаса: Антон Шкаплераў у інтэр’еры Міжнароднай касмічнай станцыі

А вы ведаеце, што год назад вярнуўся з арбіты яшчэ адзін касманаўт з беларускімі каранямі: Антон Шкаплераў? “14 лістапада 2011 года наш горад быў узрушаны навіной: у космасе севастопалец, выхадзец з

Балаклавы, палкоўнік Ваенна-паветраных сіл Расіі Шкаплераў Антон Мікалаевіч, — расказваюць беларусы пра свайго, можна сказаць, двойчы земляка. — Ён быў камандзірам касмічнага карабля “Саюз ТМА-22” і бортінжынерам экіпажа Міжнароднай касмічнай станцыі. Палёт завяршыўся 28 красавіка 2012 года.”

Летась Антону Шкаплераву прысвоена званне “Танарова грамадзянін горада-героя Севастопаля”, а ў снежны горад-герой сустрэкаў свайго касмічнага ге-

роя. Асабліва ж радавалася Балаклава, дзе жыў і ў 30-й школе вучыўся касманаўт. Там ладзілася прэс-канферэнцыя, і з апублікаваных матэрыялаў усе даведаліся: Шкаплераў наш супляменнік. На пытанне аднаго з вучняў, кім сябе лічыць касманаўт, украінцам ці рускім, Антон Мікалаевіч адказаў, што ён — беларус. “Для нас гэта была такая прыемная навіна! Захацелася даведацца, як сям’я Шкаплеравых звязаная з Беларуссю?”, — расказвалі ў радыёэфіры севастопальскія суайчыннікі.

Па просьбе рэдакцыі “Крыніцы” з бацькамі касманаўта сустрэлася намеснік старшыні суполкі “Беларусь” Людміла Малько. Яе запрасілі ў студыю, і Людміла Аляксандраўна на роднай мове паведаміла: “Мая сустрэча з ім адбылася 30 сакавіка каля 10 гадзін раніцы. Званю... Дзверы адчыняюцца, і мне ўсміхаецца прыгожы чалавек: “Заходзьце, калі ласка!” І я адразу адчула, што апынулася ў доме ветлівых землякоў-беларусаў, Мікалая Іванавіча і Тамары Віктараўны Шкаплеравых”. Родам яны з Магілёўскай вобласці: маці касманаўта, 1950 года нараджэння, — з Бышава, а бацька на два гады старэйшы, з вёскі Кіпячы, што стаяла пры рэчках Грэза і Дунайка. Вёскі той, на жаль, цяпер не існуе. Дзяцінства і юнацтва будучых бацькоў касманаўта прайшло ў Беларусі, дзе ў іх і цяпер шмат родзічаў, потым Мікалай вучыўся ў горадзе Кургане, служыў на востраве Рускі, вучыўся ў Ленінградзе ў школе падводнага плавання — і прыехаў у 1971-м, ужо жанаты, праходзіць службу ў Крым, у Балаклаву. Там у маладой сям’і 20 лютага 1972 года нарадзіўся хлопчык Антошка, потым і яго сястра Алёнка. Бацькі кажуць: 5-гадовы Антон ведаў, што будзе спаткаць лётчыкам, а потым і касманаўтам. Так і здарылася!

Як бачым, беларуская суполка ў Севастопалі пабольшала яшчэ на адну сям’ю. Магчыма, увойдзе ў таварыства і першая настаўніца севастопальскага касманаўта, Ірына Багданава — таксама беларуска, з Гомельшчыны. Падзякаваўшы Алу Гарэлікаву і яе паплечніцу Людмілу Малько за цікавыя весткі, я папрасіў іх падрыхтаваць асобны тэкст пра беларускі радавод касманаўта Антона Шкаплерава, яго сваякоў у Беларусі. А можа, і з самім героем сустрэцца, калі той прыедзе ў Балаклаву. Так што працяг у тэмы будзе.

Пекін, Шанхай, Харбін, Далянь...

Культурнае паяднанне беларуска-кітайскіх сусветаў можа ісці ў розных кірунках. І гэты працэс паскарае прэзентацыя ў Мінску анталогіі “Пад крыламі Дракона”.

Адам Мальдзіс

Ішоў на прэзентацыю кнігі “Пад крыламі Дракона: Сто паэтаў Кітая” ў Нацыянальную бібліятэку з пэўнай трывогай: ці ўдалося выдаць яе годна? Ці здолелі супрацоўнікі “Выдавецкага дома “Звязда” далучыць да справы таленавітых перакладчыкаў? Кітайская паэзія, амаль невядомая ў нас, сто паэтаў, больш двух тысячгагоддзяў... У выставачнай зале “Лабірынт” даведаўся: укладанне і пераклад усіх вершаў — гэта справа адной асобы, галоўнага рэдактара часопіса “Польмя” Міколы Мятліцкага. Па сутнасці, паэт здзейсніў літаратурны подзвіг! Пра гэта гаварылі на прэзентацыі пасол Кітая ў Беларусі Чун Цыяйвэй, кіраўнік “Выдавецкага дома “Звязда” Алесь Карлюкевіч, дырэктар Рэспубліканскага інстытута кітаязнаўства імя

Канфуцыя БДУ Аляксандр Гардзей, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Раман Матульскі, акадэмік НАН Беларусі Уладзімір Гніламёдаў. На прэзентацыі суладна і сімвалічна гучалі беларускія цымбалы і кітайскі гуджэн. На развітанне я атрымаў у дар ад Алеся Карлюкевіча густоўна выдадзеную анталогію з яго ж прадмовай, у якой пазней знайшоў цікавае вызначэнне пра беларуска-кітайскія сусветы. “Кніга сапраўды эксклюзіўная: першая ў нас анталогія кітайскай паэзіі, выдадзеная пры падтрымцы Мінскага інстытута імя Канфуцыя”, — паказаў выданне калегу. Ён перапытаў: гэта той інстытут, што пры Лінгвістычным універсітэце? “Ды не, пры БДУ: у нас ужо два асяродкі таго ж імя. Мяркую, далейшае пытанне калегі “А навошта ж у Мінску, так сказаць, два Канфуцыі?” можа ўзнікнуць

і ў іншых. І ці кантактуюць інстытуты Канфуцыя паміж сабой? У рэдакцыі “Голасу Радзімы” прапанавалі мне наладзіць дыялог абодвух асяродкаў, скажам, у Інстытуце культуры Беларусі, дзе цяпер працую. А заадно абмераваць іншыя пытанні, якія хвалюць беларускую грамадскасць у дачыненнях з Кітаем. Напрыклад, пагаварыць пра вялікі Кітайска-беларускі індустрыяльны парк, што ствараецца паблізу Нацыянальнага аэрапорта Мінск, ці пра пошукі слядоў нашых ранейшых культурных кантактаў у кітайскіх архівах... У нашым інстытуце прапанову сустрэлі прыхільна. Што сабрана пра беларуска-кітайскія дычынненні ў нашай інфармацыйнай базе? Ёй, дарэчы, карысталіся мінчанкі, якія ад’язджалі на працяг вучобы ў Пекін, у тым

ліку намесніца дырэктара інстытута імя Канфуцыя БДУ Вераніка Карлюкевіч. У сталіцы Кітая яны з добрымі вынікамі прайшліся слядамі

Анталогія прыгожа выдадзена

першага кітайскага беларусіста прафесара Гэ Баоцюаня, выявілі некалькі новых

імянаў пісьменнікаў, якія жывучы ў Пекіне, цікавіліся беларускай літаратурай. А ў іншых гарадах? Куды скіраваўся б я ў Кітаі, шукаючы беларускіх сляды? Найперш — у Шанхай, дзе ў Расійскай праваслаўнай місіі дзесяць гадоў працаваў дыпламат і лінгвіст Іосіф Гашкевіч (1814—1875). Сваімі артыкуламі наш суайчыннік адкрыў Расіі вочы на Кітаі, а вось як ён сам там жыў? Пасля Пекіна накіраваўся б у Харбін: там у 1920-х дзейнічаў беларускі асяродак. У ім мацнеў голас нашага славутага спевака Міхася Забэйды-Суміцкага. У 30-я гады ў Харбіне знайшлі прытулак выселеныя з даваеннай Польшчы друйскае вернікі-марыяне на чале са святаром і пісьменнікам Вінцуком Адважным, аўтарам

кнігі “Кітай — Сібір — Масква”. Пасля вайны ў Харбінскім універсітэце працаваў дацэнтам перакладчык і даследчык беларускай літаратуры Сюй Чанхань. Іх архіваў ніхто яшчэ не шукаў. А яшчэ б у Кітаі я заехаў у горад Далянь правінцыі Ляонін. Нядаўна, рэдагуючы адрасны даведнік беларускай дыяспары, укладзены маёй суседкай па рабочы сталя ў інстытуце Ірынай Лемцюговай, я ўпершыню даведаўся: у Даляньскім політэхнічным універсітэце ёсць Беларускі мастацкі ансамбль. У ім восем жанчын, якія на мясцовых вечарах і канцэртах выконваюць беларускія народныя песні і танцы. Ім патрэбны, каб далей развівацца, нацыянальныя музычныя інструменты, зборнікі нот. Карыстаючыся аказіяй, пераадрасоўваю гэтую просьбу нашым адпаведным арганізацыям.

СВОЙ ПОЧЫРК

Не згаснуць нашы зоркі

У Новасібірску ладзілася традыцыйнае свята “Ад Палесся да Сібіры нясіце, буслы, вясну!”

Вось яна, вестка з Бацькаўшчыны: “Куды б ні закінуў лёс чалавека, ён прагне размаўляць на роднай мове, спяваць знаёмыя з дзяцінства песні, слухаць любімыя мелодыі. І ваш фэст ужо шмат гадоў вядомы як свята сустрэчы сяброў, землякоў, добрых і чужых людзей, якія паважаюць беларускую культуру”. Штотраз на адкрыцці свята дырэктар Новасібірскага цэнтра беларускай культуры Ніна Кабанова хвалюецца, зачытваючы прывітанні ад Міністэрства культуры Новасібірскай вобласці, іншых інстанцый, ды асабліва — калі чытае віншаванні з Беларусі: ад Міністэрства культуры, Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур, Бо гэта словы на роднай мове, з бацькаўскага краю, дзе таксама ведаюць пра свята, не раз прымалі яго ўдзельнікаў. Для юных сібіракоў і Палессе, і буслы цяпер не проста сімвалы, а вобразы блізкія, родныя. Саміх жа юных артыстаў, што зляцеліся на свята ў сёмы раз, называюць “буслікамі”: гэта як ганаровае званне! А дзеці сталюць і, як тыя буслянты, становяцца на крыло. Помняцца мне нясмелыя дэбу-

танты з фальклорнага гурта “Лянок” ці гурта “Іва-лён”. Падраслі! І, назіраю, глядзяць з захапленнем выступленне Тэатра беларускай песні Людмілы Кашчэвай “Вясёлка” — юныя артысты пабывалі і ў Парыжы, заваявалі там першую прэмію на Міжнародным фестывалі, былі прызёрамі і на іншых. Збіраюцца вось у Беларусь, на дзіцячы фэст “Залатая пчолка”, разам з гуртом “Даравіца” з пасёлка Горны.

І наш “бусліны фэст” паступова набывае статус міжнароднага: тут артысты з Омска, Томска, Іркуцка, Цюмені, гурты з Казахстана. Больш за дзвесце ўдзельнікаў было сёлета. Вакальны гурт “Лэвіс”, што быў у пераможцах і раней, цяпер заваяваў першае месца. У намінацыі беларускі танец глядчы высока ацанілі “Лявоніху” (гурт “Стыль”), узорны фальклорны гурт “Крынічка” ды іншыя. Вернасць фэсту захоўваюць Ніна Арэф’ева з яе выхаванцамі з Верх-Тулы. Яны і раней былі ў ліку пераможцаў, а сёлета Кірыл Пазнякоў і Антон Яфрэмаў, што дуэтам спявалі беларускую народную песню, сталі прызёрамі. Ніна Уладзіміраўна

На новасібірскай сцэне з кожным годам усё больш юных артыстаў-“буслікаў”

гаварыла, што прыцягвае ў кола “буслікаў” сяброўская атмасфера свята. Упершыню паказалі сябе на фэсце танцоры з тэатральнай студыі “Калейдаскоп”: з бляскам выканалі казацкі танец.

Сёлета ўсе песні гучалі на беларускай мове, гэта — заслуга мастацкіх кіраўнікоў. У новай намінацыі — інструментальнае майстэрства — лепшымі былі “Белаярскія лыжкары” і ўзорны гурт “Вяселуха”. Дарэчы, як і раней, лепшыя танцоры і спевакі выступалі на ўрачыстасці ў Дзень яднання народаў Беларусі і Расіі. Усім спадабалася, як хораша Алеся Матвеева прачытала верш нашага суайчынніка Яна Коцікава “Жыві, Беларусь!”. Так што і

мастацкае слова можа стаць яшчэ адной намінацыяй фестывалю. А творы класікаў беларускай літаратуры ды сучасных аўтараў ёсць у бібліятэцы Цэнтра беларускай культуры, дзе нядаўна размясціўся і невялічкі, але багаты Музей беларускай народнай творчасці. Сярод экспанатаў — цымбалы, падораныя Бацькаўшчынай. Калі на адным з “бусліных” фэстаў кранальны іх голас загучаў упершыню, з’явілася ідэя ладзіць і новы Фэстываль цымбалаў, які ўжо праходзіць у Новасібірску.

У Дні яднання Акадэмагародок збіраў традыцыйны беларуска-расійскі семінар, на заканчэнне якога ў Доме вучоных быў канцэрт з удзелам калектываў НЦБК.

Майстэрства юных артыстаў з Мошкаўскага раёна, талент салісткі цэнтра Анастасіі Трубянковай высока ацанілі і сібіракі, і беларускія госці.

Фэстываль “Ад Палесся да Сібіры нясіце, буслы, вясну!” стаў пуцяводнай зоркай для ўсіх нашых суайчыннікаў. І таму цалкам заслужана ў прывітанні фэсту з Беларусі прагучала шчырая падзяка гаспадарам і арганізатарам свята, “высылкамі якіх і гасціннасцю Новасібірск набыў трывалы статус унікальнага цэнтра прапаганды беларускай культуры ў Сібіры”.

Людміла Бяляўская,
Новасібірскі цэнтр беларускай культуры

ПАМЯЦЬ

Кожнаму — па заслугах...

У Маскве ўшанавалі памяць пра нашу суайчынніцу, Героя Савецкага Саюза Надзею Траян

Яўген Дарэнскі

Пра тую гісторыю з часоў Вялікай Айчыннай вайны, нямецкай акупацыі Мінска было напісана нямала кніг, зняты кінафільм “Гадзіннік спыніўся апоўначы”. У верасні 43-га мужныя беларускія патрыёткі Надзея Траян, Марыя Осіпава і Алена Мазанік працавалі план і знішчылі гаўляйтара Вільгельма Кубэ, гітлераўскага намесніка на акупаванай тэрыторыі Беларусі.

Надзея Траян, якая мела сувязі з партызанамі, пазнаёмілася з пакаёўкай Кубэ, Аленай Мазанік. Апошняя пагадзілася дапамагчы ў ліквідацыі ката, яна і заклала пад ложка фанатычнага нацыста-ізувера партызанскую міну, што атрымала ад Марыі Осіпавай. І ноччу 22 верасня ў рэзідэнцыі гітлераўскага

намесніка прагрымеў выбух. За паспяховае выкананне важнага дыверсійнага задання ўсе тры дзяўчыны былі ўдастоены звання Героя Савецкага Саюза. Немцы, правёўшы следства, высветлілі, хто правёў аперацыю, і Гітлер аб’явіў іх сваімі асабістымі ворагамі.

Пасля вайны жыццёвая дарогі дзяўчат-гераній разышліся. Надзея Траян скончыла Першы Маскоўскі медыцынскі інстытут імя Сечанова, стала хірургам і жыла ў Маскве. Выйшла замуж за ваеннага журналіста Васілія Карацеева, паплечніка Канстанціна Сіманова, выхавала двух сыноў, стала кандыдатам медыцынскіх навук, была дырэктарам буйнога Навукова-даследчага інстытута. Зямля родная цягнула да сябе, і яна амаль штогод наведвала Беларусь, га-

Надзея Траян родам з Дрысы

радок Дрысу (цяпер гэта Верхнядзвінск) на Віцебшчыне, адкуль была родам. Яе не стала ў 2011-м, Надзея Віктараўна пахавана на Траякураўскіх могілках.

Летась імя савецкай разведчыцы прысвоена маскоўскай школе №1288, на будынку адкрыта памятная шыльда, ёй прысвечана вялікая экспазіцыя ў пакоі-

музеі: здымкі, дакументы, узнагароды. Экспанаты перадаў сын Надзеі Траян, прафесар-кардыяхірург Аляксей Карацееў. Ён паведаміў журналістам, што “мама вельмі ганарылася тым, што яна беларуска”, і што частка прадметаў, якія належалі ёй, хутка будзе перададзена ў Беларускае дзяржаўнае музейнае гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Нядаўна ў Маскве зноў згадвалі пра подзвіг адважных беларускіх дзяўчат. У Цэнтральным музеі Вялікай Айчыннай вайны, на Паклоннай гары адкрылася экспазіцыя, прысвечаная Герою Савецкага Саюза Надзеі Траян. Варта яшчэ дадаць, што ў маі на тэлеэкраны Беларусі і Расіі выйдзе нядаўна створаны серыял “Паляванне на гаўляйтара” рэжысёра Алега Базилава, прысвечаны подзвігу трох сябровак.

Чысты погляд

Міжнародная перасовачная фотавыстава “Беларусь маладая” павандруе ў краіне і за яе межамі

На свет можна глядзець з розных ракурсаў. Жаданнем пабачыць светлае і лепшае кіраваліся майстры, творы якіх прадстаўлены на перасовачнай фотавыставе “Беларусь маладая”, што адкрылася ў Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтры імя Ёханэса Рау. У экспазіцыі больш за 30 фота-

работ, прызнаных лепшымі ў рэспубліканскім конкурсе на фотаздымак аб прыгажосці Беларусі. Журы было з чаго выбраць: у творчым спаборніцтве было паўтары тысячы здымкаў з самых розных месцаў краіны.

З Мінска выстава адправіцца ў іншыя гарады Беларусі. Пазней будзе дэманстравана і ў пасольствах Беларусі за мяжой, а суайчыннікі, якія там жывуць, змогуць дапаўняць яе сваімі творами.

Сто і больш

У Ляхавіцкім раёне Брэстчыны жыве сем жанчын, якія перасягнулі векавую мяжу

Доўгажыхаркі з беларускай глыбінкі — з’ява, цікавая не толькі для герантолагаў. Бо цяжка нават і ўявіць, колькі ўсяго было ў жыцці зямлячак, што нарадзіліся яшчэ да Кастрычніцкай рэвалюцыі. Хто яны? Марыя Байтус з Ляхавіч, Разалія Гаўдзіс з Русінавіч, Яніна Пірштук са Святыч, Марыя Тумаш з

Ураджайнай, Алена Адаўска і Яніна Бубен з Літвы, Вольга Грыгаровіч з Лабужы.

Жывая гісторыя стагоддзя! Большасць з іх і на пенсіі працавалі, вялі, пакуль мелі сілы, гаспадарку. Між тым, як высветлілі журналісты, Разалія Адамаўна Гаўдзіс, якой сёлета ўжо 110, яшчэ можа справіцца з бензапілой! “Самае галоўнае ў жыцці — сама жыццё!” — пераканана яна. Жыве адна, па гаспадарцы ёй дапамагае сапрабортнік.